

WINDE VAN VERANDERING EN HEILBRON

“The wind of change” – so het Harold Macmillan, Britse eEerste minister in 1960 in die destydse Parlement van Suid-Afrika gesê. Dié winde het gewaai en daar word nog sulke winde ervaar – hoewel nie meer op politieke terrein nie, maar wel op ekonomiese gebied. Heilbron se distriksgebied het gestrek vanaf die oostekant van die Renosterrivier tot teenaan die Vaalrivier tot waar die Wilgerivier in die Vaalrivier loop, en verder op langs die Wilgerivier tot aan die lyn van distrik Bethlehem, en weer wes tussen die plase Buffelsvlei en Blaauwbokspruit tot aan Liebenbergsvlei, ens. Dit was ’n enorme distrik wat verskeie dorpe soos Sasolburg, Vrededorp en Koppies, ingesluit het. Daar was destyds sprake van goud, maar aan die einde van die dag was daar slegs swart “goud” (steenkool). Heilbron se inwoners het van dag een af – dit is nou sedert 1860 met die afbakening – vooruitstrewendheid voor oë gehad. Dit het toe bestaan uit 400 plase. Daar moes ’n kerk gebou word – besluit toe in 1879 om ’n nuwe kerk te bou. Dit nadat die dorp Heilbron in 1873 tot stand gekom het. Daar moes ’n spoorlyn kom om Heilbron te bedien en aansluiting te gee – in 1898 stoom die eerste trein Heilbron binne en eers nadat die kolewa naby die ou seunskoshuis ontspoor het. Die inwoners het dit egter gou weer op sy spoor getel. Sels die Engelse troepe het die spoorlyn gebruik tydens die Anglo-Boereoorlog. Die spoorlyn is goed benut tydens Heilbron se nywerheidsuitbreiding en die dorp as grensnywerheid verklaar is. Fabriek is gevestig en NCD het baie uitgebrei om melk vanoor die hele RSA te verwerk. Heilbron se skole het ook nie stilgestaan nie. Dit het ’n Primêre en Hoërskool tot stand gebring. Op

geestelike terrein is daar aan almal se behoeftes voldoen. Die sakeondernemings het uitgebrei en daar is veral onder die Afrikaanse sakelui gespoek om staanplek te kry – veral onder die leierskap van dr. Kaalkop van der Merwe. Hy was dan ook die stigterslid van die Afrikaanse Sakekamer en Handelsinstituut. Met die totstandkoming van al die uitbreidings moes Heilbron ook sy waterkessie aanspreek. Hy was afhanklik van die sterk fontein. In 1906 is die eerste boorgat gesink en in 1932 is die damwal en pomphuis in gebruik geneem. In 1960 is die damwal verhoog. In die omgewing van 1970 is die eerste waterpyplyn vanaf die Vaaldam aangelê. Eskom het die elektriese krag voorsien. Heilbron het sy groeikurve en entoesiasme behou en die inwoners is veral oorreed om plaaslik te koop. So het Sandersville ook tot stand gekom. Heilbron-dorp het ook ’n nuwe woonbuurt ontwikkel nl Vegkop. Phiritona het ook geweldig uitgebrei. Daar was werk vir almal in Heilbron. Daar is ’n nuwe landdroeskantoor en poskantoor gebou, asook ’n nuwe polisie-stasie. Dit is nou die jaar 2020! Waar staan Heilbron nou? Ons kan begin by die distrik – waar Heilbron die grootste graansorghum verbouers was, is daar nou enkele boere wat dit tans plant en melkboere bestaan bykans nie meer nie. Koring word net op enkele plase verbou. Die hoof verbouing is tans mielies, sonneblom en sojabone. Om te oorleef word plase groter en kleiner boere verkoop hul grond. Meganisasie speel ’n groot rol in verbouing. Waar die SAS (Spoorweë) die meeste vervoer hanteer het, is dit nou trokke wat die werk doen. Daar is seker nie een boer wat vandag nie sy eie graan vervoer nie – hetsy

Koöperasies toe of elders. Heilbron se spoorlyn na Wolwehoek is afgebreek, die spoorwegstasie tot niet. Net die treindiens vanaf Bethlehem/ Arlington bestaan nog, en kort-kort word daar van die spoorlyn gesteel vir skrooyster. Die spoorlyn bedien die in- en uitvoere van graan. Heilbron se grensnywerhede is bykans almal weg, behalwe Simba (Pakworks) en Ado Betimmering (Adolf Grobbelaar) – in hul plek het plaaslike sakeondernemings ontwikkel. Clover het afgeskaal deur sy hoofkantoor na Johannesburg te verskuif. Daar moet melding gemaak word dat plaaslike sakelui oa Telwiedre, Jacques van Rooyen se atjarfabriek, Piet Badenhorst se Afri Pype, die twee slagpale – HBA en BBB – en talle kleiner ondernemings nou werk verskaf. Heilbron het nie ’n spookdorp geword nie – intendeel het die nuwe geslag opgestaan en hul merk gemaak! Die destydse regering het besef dat om die trek na die stede te stuit moes hy iets op die tafel lê en daar het die grensnywerhede ontstaan. Die Nywerheids Ontwikkelings Koöperasie het die finansies beskikbaar gestel. Dit is kommerwekkend om te dink dat die Landbank tans finansiële probleme het, sowel as Eskom, Poskantoor, Spoornet en seker bykans al die munisipaliteite asook staatsondernemings, ens. En om alles te kroon is daar nog die Covid-19 virus wat sake verder deurmekaar krap. Al hierdie aanpassings moet nog deur die Reënboognasie verwerk word en dit in ’n tydperk waar die rekenaar elke dag opgegradeer word met nuwe funksies – dit gaan sy tol eis! In die platteland lewe ons van mekaar – koop plaaslik en verseker u toekoms.

Time gentlemen. Tom Watson

Heilbron Hoërskool se Boereorkes 1955
Die seuns en dogters wat help bou het aan die skool se tradisies – dit is deel van ’n skool wat ongesiens die trots en lojaliteit na vore bring. Agter staan George van Rensburg, Andries Kruger, Alida Labuschagne (pragtig gesing), Etta Scheepers, mnr Victor Lass (orkesleier), George Scheepers, Ebeth Smith, Dunbar Bucknall, Gert van Tonder en J. Muller. Voor: Scottie Marais, Fritz Schreuder, Smiles Fourie, Niek Cilliers, Lukas Botha, Jean Bosman, Arthur Underhay. Heel voor: Corrie Strydom (pragtig gesing) en Tommy Robertson.

Frans en Riekie Els in Piercestraat spog nou vir die derde opeenvolgende jaar met ’n suksesvol draende lemoenboom. Hulle het hom as ’n jong boompie geplant en gebruik engelse sout en vloeibare kunsmis as bewerking vir die grond. Lemoenbome groei wyd in tropiese en subtropiese gebiede terwyl ons hier in Heilbron meer onder die grasvlaktes geklasifiseer word. Lemoene is sedert 1987 die mees aangeplante vrugteboom ter wêreld en is verantwoordelik vir ongeveer 70% van sitrusproduksie wêreldwyd. Die Els egpaar slaan hierdie die winter weer met ’n ses weens sitrusvrugte ’n hoë voedingswaarde het en bevat baie minerale en vitamien, veral vitamien C, wat as een van die beste teenvoeters vir winterverkoues beskou word. Bou jou weerstand teen die winter en bederf jouself met hierdie maklike **Lemoenkoek reseep.**

Bestanddele: 250 g botter/margarin, 250 ml strooisuiker, 3 eiers, 125 ml melk, 50 ml vars lemoensap, 5 ml lemoenskil fyngesny, 500 ml bruismelk, 5ml bakpoeier, sout
Metode: Stel oond op 180 °C en smeer 2 koekpanne, bestrooi met bietjie melk. Klop botter en suiker saam tot lig en romerig. Klits eiers een vir een by. Voeg melk, skil en lemoensap by en meng. Sif droë bestanddele by bottermengsel, klop goed. Skep in panne en bak 25 tot 30 min tot gaar. Laat effens afkoel en keer uit op draadrak.
Versiersel: 60 g sagte botter, 500 ml versiersuiker, 5 ml lemoenskil. Meng goed en voeg genoeg lemoensap by om dit smeerbaar te maak. Versier koek na smaak.